

učitelj, pozdravljena na našem zborovanju! — Ne bo nič! Slovenski kmet, pa delavec nimata v četrtek dopoldne časa! Če bi ju res hoteli imeti v svoji sredi, bi napravili zborovanje v nedeljo!

Pa veš ti, slovenski kmet in delavec, zakaj ne napraviš svojega zborovanja v nedeljo? — Vidiš, to je tako: ti si masa, na katero „se opira slovenski krščansko misleči učitelj — duhovščina je pa tudi masa“, na katero se še bolj opira „krščansko misleči učitelj“, duhovščina pa nima ob nedeljah časa; no, in zato — adijo, ti slovenski kmet in delavec! Lahko pa vidiš, da je tako vabilo humbug in hinavščina!

„Koga pa naj še vabimo?“ — se vpraša članar! Res je vabil že precej ljudi, Slomškarjem je zaklical: Vsi na krov! Vabil je učiteljstvo, ki ni v njegovih vrstah, pa je še „verno“, vabil je „prečastito“ duhovščino, slovenskega kmeta in delavca — koga pa naj še vabi? — Tu se je pokazal Slomškar spet v pravi luči — zatajil je vse one, ki jih je vabil tudi iz letaki in posebnimi pismi — vabil je pismo vse župane, predsednike krajnih šolskih svetov, izobraževalna društva, marijine mladeniče in marijine device, pevška društva in „čuke“ — vse te je vabil pa zatajil jih je v — „Slovencu“ jih ne omenja — za javnost so mu vse te osebe in korporacije preničeve, zato jih javno ne vabil! „Prav srčno pa vabim tudi krščansko misleče (mosleminsko misleči so izključeni) c. kr. profesorje.“ ... „Dalje vabimo naše dijaštvo.“ Tako vabi članar vladno in vse sloje človeške družbe, da bi potem udaril na veliki zvon in razglasil po svetu: glejte vsi so z nami — narod je na naši strani — z nami je masa! V duhu že vidi članar vse te mase okolo sebe in prej upadlo srce mu je izlezlo iz hlač, zraste mu pogum, ki si ga je moral delati v začetku članka na umeten način, napne drugo struno, ko se spomni slednjič tudi še ljudskih poslancev! —

„Na našem zborovanju hočemo videti tudi naše ljudske poslance!“ Saperlot! — to je pa drug ton! Tako se govori — kaj? — Ta odločen imperativ — ta še nam imponuje! Druge stanove vabi — poslanecem pa diktira! Tako je prav — smo rekli! Prost bodi, neodvisen, stoječ na lastnih nogah, zavedajoč se lastne moči! Tako smo si mislili, ko smo čitali te vrste. Toda kmalu nato se članar izda, da ga je notranja jeza, keš, sramota privedla do te osornosti, s katero hoče imeti na zborovanju tudi poslance „iz obeh zbornic!“ „Kakor se vam je dne 13. junija izročilo slovensko ljudstvo, tako smo se vam izročili tudi mi!“ — Da, da, slomškarji! — izročili ste se — prodali ste se — usužnili ste se! Zato pa le zborujte v senci „prečastite“ duhovščine, le opirajte se nanjo — krščansko misleči učitelji — opirajte se na našega delavca in kmeta — o, le opirajte se, saj nimate več lastnih tal pod sabo, saj ne stojite več na lastnih nogah, kakor blodeče duše tavate okolo, povešenih oči, ker se ne upate več pogledati v lice svojim tovarišem, ki ste bili nekdanj z njimi enakih misli, enakih nazorov! Opirajte se na duhovščino in njeno stranko, saj edino ta vas more še držati — če ta vas pusti — padete — razpade slomškarija! Pa ne bojte se še sedaj — „prečastita“ duhovščina bo vas še držala, držala vas bo dokler bo vas potrebovala, ko pa vas izžame in ko ji boste nepotrebni, vas vrže proč kot izžeto limono! — In to je tista bodočnost, ki jo bo pokazala slomškarija ob svojem zborovanju 7. septembra.

Tako je s petletninami na Goriškem!

„Kako je s petletninami na Goriškem“, se je glasil jako važen članek v zadnjem in predzadnjem našem listu.

Odgovor na to vprašanje je že par let star, in sicer: tolminski šolski okraj dovoljuje učiteljstvu to, kar mu gre; goriški, sežanski, gradiščanski in tržiški okraj ter mesto Gorica,

ki so tudi v isti deželi, pa nočejo dovoljevati učiteljstvu, ki strada, mrvice kruha, češ, da tako pravi § 9. zak. iz l. 1906. Napačno ne bo, ako se tu poda nekoliko reminiscence tega za goriško učiteljstvo velevažnega paragrafa.

Kmalu po sprejetju omenjenega zakona po deželnem zboru in po sankciji je vložil laški učitelj mesta Gorice prošnjo za priznanje petletnine, opirajoč se na zakon iz l. 1901 ter na člen V. zakona z dne 14. januarja 1906.

Goriški mestni šolski svet mu je prošnjo zavrnil z motivacijo, da mu po zakonu iz l. 1906. (§ 9.) gre petletnina šole „od prvega dne meseca, ki sledi neposredne dnevu pridobljene usposobljenosti.“

Omenjeni tovariš je na to podal ugovor, sklicujoč se na člen V. zakona iz l. 1906., ki pravi v svojem II. odstavku: S tem zakonom se ne premeni pravica do višjih plač, katere so dosegli člani učiteljstva zaradi prejšnjih zakonov.

In tako je hodila zadeva od inštanca do inštanca ter prišla k upravnemu sodišču.

Pred upravnim sodiščem je zastopal rekurenta neki advokat iz Gorice, menda dr. V. Tu je stvar propadla.

Upravno sodišče se je držalo suhega besedila zakona. Po mojem sta bili ravno merodajni besedi v citiranem II. odstavku 5. člena: „so dosegli!“

Sicer nimam pri rokah nemškega besedila zakona in tudi ne razsodbe upravnega sodišča, ki pride pri tem v poštev, a se ne motim, če trdim, da sta ravno ti dve suhi besedi usodopolni za goriško učiteljstvo. Da bi tu bil sedanjik, bi gotovo reusirali, a tako smo izgubili grizljaj, ki bi nam v teh časih dobrodošel.

Vrag vzemi — pretekli čas!

Kakor sem se potem o zadevi informiral pri tedanjih dež. poslancih, niso bili mnenja c. kr. okr. šolskih svetov, ki ne dovoljujejo petletnin učiteljstvu v smislu prejšnjega zakona, t. j. onemu učiteljstvu, ki je uživalo ono ugodnost po zakonu iz l. 1901.

Lansko leto se mi je reklo od mero-dajnih gg. deželnih poslancev, da se premeni oni paragraf v smislu, da se onemu učiteljstvu, ki se mu je šlo petletnico po starem, tudi za naprej ugotovi potom novele k zakonu iz l. 1906.

Pravično in potrebno bi bilo, da bi se vsemu učiteljstvu dalo to mrvico kruha.

Deželni zbor je šel takrat v zrak — in naša zadeva je tudi šla v „vilice“.

Učiteljstvo onih par borov prav težko pogreša, še bolj, ker je moralo čakati po prvi petletnici za drugo sedem let. To so sedemletnice in ne petletnice. In ta neznosna draginja, ki nas tlači tako, da več dihati ne moremo!

H koncu naj omenimo, da želi učiteljstvo, da bi se zadeva spravila v tek in da bi tudi goriški, sežanski in ostati okraji jeli posnemati tolminskega, ki se mu mora reči, da vidi in spozna težki gmotni položaj učiteljstva v tej grozni draginji najpotrebnejših živil.

Vso čast — komur čast!

Zastopniki učiteljstva v okrajnih šolskih svetih, zgenite se; kaj ne slišite kruljenja želodcev?

Posnemajte tolminske učiteljske zastopnike v tej zadevi! —lj—

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonošno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrirana zadruga s omejenim laststvom.

Promet do konca avgusta K 168.683-09.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošti znak. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer

Prošnja do blagih src!

Trg Mokronog je zadela grozovita nesreča. Požar je v soboto, 19. avgusta, v Mokronogu ljuto razsajal ter spravil v par urah skoraj cel trg v pepel. Zgorela so stanovanjska poslopja, hlevi, kozelci, živina, obleka, krma, žito, denar in poljedelska orodja.

Beda je nepopisna!

Prosimo torej vsa blaga srca, da priskočijo obupanim siromakom blagohotno na pomoč, da se vsaj za prvi trenotek osuše solze onim, ki z obupom zro v pepel svojih uničenih domovanj. Vsak dar, bodisi v obleki, denarju, žitu ali hrani, dobi hvaležna srca obupanih pogorelcev.

Pošiljajte hvaležno sprejema:

„Odbor za podpore potrebne pogorelce v Mokronogu“.

Za odbor:

Josip Tekavčič m. p., sodni predstojnik; Fran Arh m. p., davčni predstojnik; Ivan Hutter m. p., sodnik; Hinko Bukowitz m. p., župnik; Ivan Pirnat m. p., nadučitelj; Josip Tratar m. p., učitelj; Peter Strel m. p., trgovec; Ivan Zihel m. p., trgovec.

Značilno imenovanje.

S Primorskega, 22. avgusta 1911.

Listi poročajo, da je ravnatelj c. kr. ženskega učiteljskega v Gorici imenovan profesor na gimnaziji v Gorici, Franc Žnideršič.

Odkriti moramo povedati, da nas je to imenovanje prasenitilo. Vsa čast prof. Žnideršiču, ki ga poznamo kot izbornega strokovnjaka v latinščini in grščini, a od ravnatelja učiteljskega zahtevamo mi še kaj drugega, zahtevamo namreč popolno izvedenost v vprašanih vzgoje učiteljstva ljudskih šol in bistva te šole same. Profesor klasičnih jezikov pa ima, to nam mora priznati vsak nepristranski motrilec, v svojem službenem zvanju najmanj prilike, seznaniti se s temi vprašanji. Novi ravnatelj bo morda izborni administrator, a prav lepo bi se mi zahvalili, če bi začel učiti pedagogiko ter jo, recimo, pri izpitih za meščanske šole tudi izpraševati; a vendar je zahteva le naravna, da bi ravnatelj teoretično pedagoškega zavoda (in to je učiteljske) bil tudi v tem predmetu kompetentna oseba. Že v preteklosti smo le težko gledali, kako so na tem zavodu delali s pedagogiko, ker — žal — prejšnji ravnatelj ni smatral pedagogiko, ampak administracijo glavnim poslom; prav čudno je, da navedemo le nekaj, da se izpitnim komisarjem za pedagogiko pri meščansko-šolskih izpitih ni določil strokovnjak tega predmeta na učiteljski, ampak profesor slovenščine (in klasičnih jezikov) na gimnaziju. Nadejali smo se, da bo zdaj nastopilo na tem zavodu nova tako potrebna era prave moderne pedagogike, zakaj po raznih znamenjih smo smeli upati, da bo ob izpopolnitvi ravnateljskega mesta prišla v poštev strokovno-praktična stran tega vprašanja, a zdaj vidimo, da se je upoštevala le akademična. Škoda! Modern pedagog bi imel v Gorici toliko dela! Tiste vadnice! Sicer je pa to imenovanje obenem slovenski javnosti dokaz, da vlada zane-marja učiteljskega po Slovenskem; zakaj če izmed profesorjev-strokovnjakov petih učiteljskih na Slovenskem ni bilo mogoče izbrati enega za mesto ravnatelja, potem je to le dokaz, da so ta učiteljskega vladnim faktorjem — Hekuba!

Kakor je znano, so sklenili hrvaški tovariši, zbrani 11. februarja v Zagrebu, pasivno resistenco do ureditve svojih plač in pravih odnosov. Po tem sklepu hrvaški učitelji, ki so se s častno besedo zavezali, ne sodelujejo pri nobenem narodno-kulturnem društvu, pri katerem niso primerno plačani. Kakšne posledice ima ta resistenca na društveno življenje na Hrvaškem kaže sledeči slučaj.

Pasivna resistenca hrvaških učiteljev.

Kakor je znano, so sklenili hrvaški tovariši, zbrani 11. februarja v Zagrebu, pasivno resistenco do ureditve svojih plač in pravih odnosov. Po tem sklepu hrvaški učitelji, ki so se s častno besedo zavezali, ne sodelujejo pri nobenem narodno-kulturnem društvu, pri katerem niso primerno plačani.

Kakšne posledice ima ta resistenca na društveno življenje na Hrvaškem kaže sledeči slučaj.

Čebelarstvo društvo v Vukovaru, praznuje letos svojo dvajsetletnico. Obenem bi se vršil tam kongres hrvaških in srbskih čebelarjev, ki bi kot taki obhajali 10letnico svojega obstanka.

Prijavne pole za razstavo so bile razposlane, ker pa pasivna resistenca učitelstva še nikakor ni bila zaključena, se je oglasila za razstavo in sodelovanje le en učitelj. Odbor za razstavo je imel sejo 1. avgusta; moral je razstavo, ki bi se otvorila 23. avgusta, odgoditi samo zaradi pasivne resistence učiteljstva, ker — kakor pravi „Hrvatska Pčela“ — niso ljudski učitelji samo sloveči čebelarji in razstav-

ljalci, ampak je brez njihove pomoči priveden razstave nemogoča. Oglasil se je en učitelj, a ne smemo misliti, da je ta kak Effalt. Sigurno je ta učitelj, tovariš Stigelmajer, oni ki dobi kot kongresov tajoik primerno nagrado.

Kakor želimo hrvaškim tovarišem izboljšanje gmotnega stanja, tako nas tudi veseli, da je bila hrvaška javnost primorana priznati moč, ki se mora nanjo pri gotovih prireditvah računati.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo je zborovalo namesto, kakor je bilo napovedano 6. avgusta pri Sv. Križu na Slatini, dne 13. avgusta pri Smelcu v Mestinju iz raznih razlogov. Škoda je bila morebiti v tem, da zborovanje ni bilo tako obiskano, kakor je pri takih vremenskih razmerah pri nas navada in pa, da se nismo mogli držati dnevnega reda, ker sta oba napovedana predavatelja (tov. Flerè „O volji“ in tov. Gosak „O vplivu fizikalnih razmer v šoli“) odpovedala svoje referate. Vendar pa proti temu lahko zapišemo kot dobiček predavanje tov. Hinka Šumra „O risanju po Callistu“. Pri nas se je uvedla zahteva, da se drži v risanju najbolj Callistove poti, in tov. predavatelj, ki se peča s to metodo že dlje časa, nam nam je pokazal na primerih svoje uspehe in tudi kratko očit pot, ki jo hodi sam, opiraje se na metodo Callistovo. — Bili smo mu hvaležni za njegove migljaje in njegov trud.

Če se omenim, da smo razšli zadnji sklep glede prenosa Zveznih pravil ter določili, da naj sodelujejo pri tem že zdaj vse šole, štirje (Sekirnik, Kurbus, Korbar, Flerè) pa zbera vsa mnenja ter eden, ki se ga še določi, referira na zato določenem zborovanju po zimi ter precizira morebitne izpremembe ter želje in nasvete — sem dovršil dnevni red tega zborovanja.

Prihodnjič pa se snidemo v novembru t. l. v Šmarju. —č.

Književnost in umetnost.

Veliki češki pisatelj Alojzij Jirásek je praznoval dne 23. avgusta šestdesetletnico svojega rojstva. Češki narod je ob tej priliki pokazal, kako zna ceniti svoje velike moze. Slavljence je dobil iz vseh delov svoje češke domovine nešteto čestitk in priznanj. Praški mestni občinski svet mu je izročil častno kolajno mesta Prage in češki narodni svet mu je poslal izredno laskavo čestitko. Jirásek je kakor pisatelj znan tudi med nami Slovenci, če ne po drugem, pa gotovo po enem izmed njegovih najlepših opisov — „Psoglavcih“. Velikemu sinu našega velikega bratskega naroda tudi naše: na mnogaja ljeta!

Popotnik objavlja v svoji 8. letošnji številki to-le vsebino: 1. Pav. Flerè: Besedica o naših mladinskih knjižnicah in njih rabi. 2. J. Klemenčič: K reviziji učnih načrtov. 3. Umetnost pa ljudska šola. 4. Dr. Ivan Lah: Dositej Obradović (Dalje). 5. Ant. Beg: Slovensko šolstvo na Koroškem v preteklem stoletju. 6. Književno poročilo. 7. Razgled. — Časopisni vpogled — Pedagoški paberki — Šolske in učiteljske vesti — Razne vesti.

Politiški pregled.

* **Mirovni kongres.** Od 25. septembra do 3. oktobra se vrši v Rimu devetnajsti svetovni mirovni kongres. Takoj po kongresu bo otvorjena v Rimu medparlamentarna mirovna konferenca, ki bo trajala do 11. oktobra. Letošnji svetovni mirovni kongres v Rimu bo jubilejski kongres. Pred 20 leti, to je leta 1891., je bil v Rimu tretji svetovni mirovni kongres, ki mu je predsedoval R. Borgh. Ta kongres je osnoval mednarodno mirovno pisarnico, ki je pri poedinah narodih organizirala mirovno gibanje in kateri je bila za delo na korist svetovnemu miru dodeljena Noblova nagrada. Dne 26. septembra bo otvorjena v Rimu mirovna razstava. Častni predsednik kongresa bo bivši italijanski ministrski predsednik Luigi Luzzatti. V odboru se nahaja tudi češki učenjak dr. Fr. Drtina.

* **Preganjanje katoličanov na Ruskem.** V Peterburgu je bila popolnoma tajno izvršena revizija cerkve peterburških katoliškega metropolita. Istočasno so se vršile hišne preiskave skoro pri vseh peterburških katoliških. Te preiskave, ki jih je odredil Stolipin so v zvezi s tekočo preiskavo o delu jezuitov na Ruskem. O uspehih najnovejšega dela ruske vlade proti katoličanom se vzdržuje popolna tajnost.

* **Avstrijska škofovska konferenca.** Letošnja avstrijska škofovska konferenca se vrši začetkom novembra na Dunaju pod predsedstvom solnograškega nadškofa kardinala dr. Katschthalerja. Konferenca se bo bavila največ s papeževim motopropriom glede praznikov.